

Vastine eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

**HE 15/2017 vp. (SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS):
Maakuntavaalien valitsijayhdistyksen kannattajamäärä**

Hallituksen esitykseen (HE 15/2017 vp.) sisältyvän vaalilain muutoksen 143 c §:n mukaan ehdokkaita maakuntavaaleissa voisivat asettaa puolueet ja valitsijayhdistykset. Vaalilain muutoksen 143 e §:n 1 momentissa puolestaan säädettäisiin, että valitsijayhdistyksen voisi perustaa vähintään 100 maakunnassa äänioikeutettua henkilöä. Esityksessä 100 kannattajan vaatimusta perustellaan sillä, että useissa tapauksissa (Varsinais-Suomi, Satakunta, Pirkanmaa, Keski-Suomi, Lappi) maakunta on samankokoinen kuin eduskuntavaalien vaalipiiri, jossa myös valitsijayhdistyksen voi perustaa vähintään 100 vaalipiirissä äänioikeutettua henkilöä. Mahdollisimmat samansisältöiset säännökset eri vaaleissa luovat osaltaan vaalijärjestelmäämme selkeyttä ja vaalivarmuutta.

Perustuslakivaliokunnalle on sittemmin muulta taholta ehdotettu, että hallituksen esityksen mukaista maakuntavaalien valitsijayhdistysten kannattajavaatimusta tulisi tuntuvasti alentaa. Ehdotuksen tekijöiden mielestä 100 kannattajan vaatimus edellyttää kohtuuttoman suurta työpanosta yhdenkin valitsijayhdistyksen ehdokkaan asettamiseksi ja että tämä osaltaan vaikeuttaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia vaaleihin. Perustuslakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä näkemystä tehdystä ehdotuksesta.

Oikeusministeriö toteaa, että maakuntavaalien valitsijayhdistyksen kannattajavaatimusta voi olla hyvä tarkastella myös siitä näkökulmasta, että maakuntavaaleissa ehdokkaita tullaan asettamaan huomattavasti enemmän kuin eduskuntavaaleissa. Esimerkiksi Varsinais-Suomen maakunnassa yksi puolue voi maakuntavaaleissa asettaa maksimissaan 118 ehdokasta kun taas eduskuntavaaleissa vain 17 ehdokasta. Eduskuntavaaliehdokkuutta onkin pidettävä huomattavasti hankalammin saavutettavana kuin maakuntavaaliehdokkuutta. Näin ollen 100 kannattajan vaatimus myös maakuntavaalien valitsijayhdistyksille voi vaikuttaa varsin korkealta. Näkemystä siitä, että hallituksen esitys tältä osin tarpeettomasti vaikeuttaa muiden kuin puolueiden ehdokkaiden asettamista maakuntavaaleissa, ei voitaneakaan täysin jättää huomiotta.

Kuntavaaleissa valitsijayhdistyksen voi perustaa vähintään 10 äänioikeutettua kunnan asukasta.

Mikäli perustuslakivaliokunta haluaa lausunnossaan ehdottaa maakuntavaalien valitsijayhdistysten kannattajavaatimuksen alentamista siitä, mitä hallitus on esittänyt, tulisi alemman kannattajavaatimuksen olla kuitenkin selvästi korkeampi kuin kuntavaaleissa. Oikeusministeriön näkemys on, että sopiva kannattajavaatimus maakuntavaalien valitsijayhdistyksen perustamiseksi voisi olla 50 äänioikeutettua maakunnan asukasta.
